

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

МІХАСЬ АНДРАСЮК 9

<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 50 (2535) Год XLIX

Беласток, 12 снежня 2004 г.

Цана 2,00 зл.

М. Рэмбач: Нам у Беластоку засталася адстойваць пазіцыю, што самы лепшы шлях з Захаду на Усход пралягае праз Беласток і Гродна. Многія скептыкі будуць упірацца, што не найкарацейшая гэта дарога, але мы будзем пераконваць, што яна самая лепшая...

Сувязі Беластока і Гродна

Беластачан можна ўмоўна падзяліць на дзве катэгорыі. Першая — гэта людзі, якім 2-3-дзённы выезд у суседскае нам Гродна явіцца абсалютнай абстракцыяй, якія не ведаюць з чаго падрыхтоўку такога выезду трэба было б пачынаць; ды другая катэгорыя (скажу адразу, што гэтая група значна-значна меншая) — людзі, якім пра гэтую справу вядома ўсё, якім нават перавяжы вочы, а яны навоабмацкі выезд такі беспамылкова аформіць. Трэба ж таксама зразу адзначыць, што ўзаемнае пранікненне гэтых груп мізэрнае — хто раз правёў у Гродне ўік-энд, папіў там кавы, піва, пахадзіў вулачкамі гэтага старажытнага горада, дазволіў пранікнуць сябе ягонаў няўлоўнай чароўнасцю, не так то і ахвоча стане забіраць з сабою тых польскіх сябраў, якім „прынцыпова ў Беларусі нішто не падабаецца”. А Беларусь за апошнюю дэкаду зрабіла вялікі эстэтычны крок — пераважная большыня палякаў праспала гэты момант, ім і надалей здаецца, што ў беларускіх крамах прадукты загартуюць у газеты...

Некатораму выпраўленню гэтай сітуацыі мела служыць канферэнцыя, арганізаваная 1-3 снежня г.г. у Беластоку і Гродне Цэнтрам грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь ды Фондам Конрада Адэнаўэра. Афіцыйнай яе тэмай былі „Досведы гарадскіх рэформаў Беластока ў 1990-2004 гадах ды перспектывы памежнага супрацоўніцтва Беластока і Гродна”. Напісаў я „афіцыйнай тэмай”, бо ўсё ж не магу паўстрымацца ад уражання, што арганізатарам больш ішло пра тое, каб сустрэць з сабою беластоцкага прэзідэнта Рышарда Тура і ягонага гродзенскага адпаведніка — мэра Аляксандра Антоненку. Абодвух іх суправаджалі прадстаўнікі гарадскіх адміністрацый ды гаспадарчых колаў абодвух рэгіёнаў.

Не сакрэт, што пасля выбараў і канстытуцыйнага рэфэрэндуму ў Беларусі афіцыйныя кантакты абедзвюх краін моцна замарожаныя — не імкнуцца да іх рэгіянальныя адміністрацыі, беручы прыклад з дзяржаўнай вярхушкі. Знамянальна тут тое, што ініцыятарамі такіх кантактаў, як прыныцп, выступаюць няўрадавыя арганізацыі і структуры. Нішто аднак не тлумачыць адсутнасці афіцыйных кантактаў у ранейшыя гады. Увагу на гэтую акалічнасць спрабаваў звярнуць Марцін Рэмбач — старшыня Цэнтра грамадзянскай адукацыі.

Фота МІКОЛЫ ВАУРАНЮКА

Гродзенскія госці слухаюць пра самаўрадавыя рэформы ў Беластоку

— Нам у Беластоку засталася адстойваць пазіцыю, — сказаў ён у час адкрыцця канферэнцыі, — што самы лепшы шлях з Захаду на Усход пралягае праз Беласток і Гродна. Многія скептыкі будуць упірацца, што не найкарацейшая гэта дарога, але мы будзем пераконваць, што яна самая лепшая.

М. Рэмбач звярнуў яшчэ ўвагу, што хаця паміж гарадамі ўсяго няпоўныя 80 км, то дзеліць іх не найлягчэйшая мяжа. Але канферэнцыя — жывы доказ таму, што ў абодвух гарадах выдатна працуюць дыпламатычныя прадстаўніцтвы. Усе польскія ўдзельнікі атрымалі беларускія візы, а беларускія ўдзельнікі — польскія. Ода фон Брэйтэнштайн ад Фонду Конрада Адэнаўэра адзначыла, што спрыянне памежнаму супрацоўніцтву і абмену — адна з асноў дзеяння Фонду. У Польшчы Фонд прысутны з 1989 г., а ў Беларусі толькі пачынае ставіць першыя крокі — чакае рэгістрацыі.

Беларускія госці звярталі ўвагу, што Беласток у сваіх рэформах пайшоў значна далей за Гродна — даклад беластоцкага віцэ-прэзідэнта Марыяна Блехарчыка стаў тут запамінальнай лекцыяй. Паводле віцэ-прэзідэнта, асновай змен у Беластоку была самаўрадавая рэформа — гарадскія праблемы ад яе не зніклі, але адчыніліся новыя шляхі вырашэння. Горад выбіўся на акадэмічны цэнтр паўночна-ўсходняй Польшчы — тут больш за дзесяць вышэйшых школ, у якіх вучыцца пад 40 тыс. студэнтаў. Пасля 1990 г. базар па вул. Кавалерыйскай быў самым вялікім

у Польшчы — мяркуецца, што абарот на ім быў значна большы за бюджэт горада (у самы лепшы для базара перыяд працавала там 40 кантораў абмену валюты, у якіх, паводле разнастайных падлікаў, абменьвалася па 3-4 млн. дол. ЗША у дзень). Лік зарэгістраваных гаспадарчых адзінак у горадзе павялічыўся з 8 тыс. у 1992 г. да 34 тыс. у 2004 г. (у тым ліку 33 тыс. — прыватныя). Зараз палова ўсіх занятых людзей у Беластоку працуе ў прыватнай сферы.

Старшыня Гродзенскага выканаўчага камітэта Аляксандр Антоненка звярнуў перш за ўсё ўвагу на турыстычныя каштоўнасці свайго горада. Няма ў нашым рэгіёне — даказваў — другога такога горада, у якім у нязменнай форме захавалася столькі помнікаў сярэднявечнай культуры і архітэктуры. Актualityна ў Гродне больш за 400 аб'ектаў, якія ахоўваюцца дзяржавай. Больш за 20 у апошнія дзесяцігоддзі прадалі ў прыватныя рукі. Самай надзённай праблемай старажытнага Гродна з'яўляецца вывад з цэнтра горада прадпрыемстваў вытворчасці. На думку А. Антоненкі, супрацоўніцтва Беластока і Гродна ў эканамічным плане павінна адбывацца так бесперашкодна, як бесперашкодна праз дзяржаўную мяжу дзьме вецер.

Як гэтае супрацоўніцтва будзе развівацца на самай справе, час пакажа. Беластоцкі прэзідэнт Р. Тур на чэрвеньскія дні Беластока запрасіў як прадстаўнікоў гродзенскай адміністрацыі, так і прадстаўнікоў беларускіх незалежных плыняў.

Аляксандр Максіюк

Україна ці ўскраїна 2

Віктар САЗОНАЎ

Пра поўную перамогу асабіста я не гаварыў бы нават тады, калі б Юшчанку абвясцілі прэзідэнтам, а Януковіч і Кучма прызналі б яго справядліваю перамогу. Таму што пра перамогу можна гаварыць калі твой супраціўнік прызнае сваю паразу. А Януковіч і Кучма паказалі, што ніякія яны не супраціўнікі Юшчанкі, а толькі фішкі ў руках сапраўднага гульбака...

Адны з лепшых 2

Міра ЛУКША

Меды ёсць на тое, каб чытача інфармаваць і фармаваць ягоную думку. І хоць у маіх вушах гучала толькі што падслуханая парада „калі трэба нагінаць факты”, слухала я ўзнёслыя словы шэфэ найвышэйшай і незалежнай палаты ў Польшчы пра іх дасягненні ў „ідэнтыфікацыі хібаў” і вылаўліванні злачыннай дзейнасці...

Не пусцілі ў Гродна 5

Міхал МІНЦЭВІЧ

Калі мы падступілі пад Гродна, дарогу нам загарадзіла міліцэйская машына і нам сказалі, што праз горад ісці нельга, бо заблакіруем вулічны рух. А нам у Гродне былі прадбачаны імша і начлег, пасля якога мела да нас далучыцца амаль стоасабовая група беларускіх католікаў і праваслаўных...

Дзень Герояў 8

Аляксей МАРОЗ

Сябры Беларускага гістарычнага таварыства запачаткавалі святкаванне Дня герояў. Гэты дзень у міжваенны перыяд адзначаўся беларусамі 28 лістапада як Дзень Слуцкага збройнага чыну. Алег Латышонка, Славамір Іванюк, Яўген Янчук і Анатоль Вап усклалі вянок да помніка...

Вернісаж у Латвіі 9

Тацяна КАСУХА

Асабліваю душэўнасць імпрэзе надаў гурт беларускай песні „Сьвітанак”. Самадзейныя артысты не толькі радалі гасцей сваімі песнямі, але шчодро дзяліліся сваёй энергіяй, удзячнасцю, жадаючы мастакам галоўнага — творчасці і натхнення...

Запіскі кантрабандыста 10

Сымон НАЛЬШАНСКІ

Шафёр у нас быў баязлівы і скупы. Ён так спалохаўся за сваё жыццё, а яшчэ больш за машыну, што адразу выршыў падпарадкавацца. Прышлося ўмяшацца мне. Я вырваў у яго з рук ключы, выпіхнуў белага ад страху шафёра на заднюю сядушку і сам усеўся за руль. Дарогу машыне перагарадзіў маладзенькі блакітнавокі бандыт...

Панадворак Ганны Я. — як пасля бежанства, дзікі і адчайны. Развалены хлеў, раскінутая стадола, у хаце заваліўся дах. Праз пабітае акно бачу змуршэла-зялёныя пакрытыя мохам бэлькі абапёртыя аб падлогу...

Жалезная баба

— Я ўжо і сам не ведаю як ёй дапамагчы! — Якуб Садоўскі, вайт Нарвы, бездапаможна разводзіць рукі.

Мова пра Ганну Я. з Тыневічаў, якая жыве пад адкрытым небам ды адмаўляецца ад усякай дапамогі.

— Што я не рабіў, — наракае вайт, — якіх тут хітрыкаў не прыдумвалі — няма да яе прыступу.

— Займітэся лэпі сваімі дзіламі! — чуюць кожны раз у адказ працаўнікі гміны.

***

Ганну Я. ведаюць як ганарыстую дзівачку ва ўсёй гміне. Цікавасць і ўвага да яе асобы павялічылася яшчэ пасля рэпартажу, які — як адзначае з нотай крыўды вайт — паказаўлі ў тэлебачанні на ўсю Польшчу.

— Ой, то цяжкая асоба для размовы, — папярэджваюць у суседняй Лапухоўцы. — І ці не замерзла яшчэ ў той сваёй паваленай хатцы? Праўда, нядаўна ішла ў Нарву з казой, нібыта да ветэрынара?.. А ці вярнулася — ніхто не бачыў. А можа ўпала ў лесе і замерзла разам з казой дзесь пад Забалоццем?

— І каб вы ведалі, як яна кароў даглядала! Як мароз — то і прынай накрые, ці ходнікам. То жонка так каля мужыка не ходзіць, як яна каля жывіны хадзіла, даглядала.

Тут пачынаецца расказ пра *цэлыя логны* кароў Гандзі Я. — бо так завуць 72-гадовую жанчыну ў Тыневічах і навакольных вёсках.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

— Найперш усё лета сама адна грабе рукамі сена і на *лонцы* ў невялічкія стагі складае. А ўжо зімой, калі снегу па калена, жане туды кароў і стаіць каля іх на марозе да веча, — успамінаюць у Лапухоўцы.

— А колькі было закалоту, як здохла ў яе летам карова, — прыгадвае вайт. — Ляжала на панадворку, аж смурод па вёсцы пайшоў. Дзе карова, пытаюць вяскоўцы, а яна: там, дзе і трэба. Не сунь носа — не твая справа!

— Вазьмі і не сунь, як пад Даратынку чуць падлу.

Трэба было ўпільнаваць, калі Ганна Я. у Нарву адправілася. Тады хуценька пад'ехалі трактарам, „цыклёпам” здыхляціну на прычэпку ўкінулі і чым хутчэй закапалі... А колькі яшчэ ляманту, сваркі было!

Тут чуо пра бесцырымонныя сваркі жанчыны з паліцыяй і гмінаю. Такая баявітая што не падходзь!

— Ці яшчэ гадуе кароў?

— Апошняя цёлка ўтапілася восенню ў ровы, — кажа суседка з мураванкі, што насупраць дзікай сядзібы Ганны Я.

***

Панадворак Ганны Я. — як пасля бежанства, дзікі і адчайны. Развалены хлеў, раскінутая стадола,

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

у хаце заваліўся дах. Праз пабітае акно бачу змуршэла-зялёныя пакрытыя мохам бэлькі абапёртыя аб падлогу.

Хата закрытая. Доўга стукаюць дзверы і акно. Усярэдзіне брэшучы раз'юшаны сабакі. Колькі іх там — тры ці пяць? І злосныя, як ільвы, кідаюцца на дзверы.

— Цётка Ганно! — крычу...

Няма водгуку.

— Якая яна табе цётка? — цікавіцца суседка. І якая ў мяне справа? Раіць пашукаць у глыбі панадворка. А можа ў лес пайшла — хто яе ведае? Ніхто не зведаў яе сцэжакдарожак.

Сцяжынай між здзічэлага саду, іду праз загрузаны ламачам доўгі-доўгі панадворак. Сцяжынка вядзе проста ў лес, далей — могількі.

На паваленым плоце безліч навязаных старых латак. Адчуваецца тут ляк — як у магільным тупіку. Калі на двары мароз, Ганна Я., каб не замерзнуць жыўцом, цэлую ноч ходзіць па лесе.

— Ці хоць жывая? — пытаю суседку.

— Ах, *сокуолко!* Яна — жалезны чалавек. Усіх нас яшчэ перажыве, — між словамі суседкі адчуваецца пэўная зайздасць. Бо здароўе — ведаюць гэта і ў Тыневічах, і ў Вар-

шаве — найважнейшае. А тая Гандзя хоць ёй за семдзесят — як ракета на ровары ганяецца!

Мая субсяседніца бачыла яе раніцай з роварам. Намаўляла, каб у царкву разам ісці, бо ж *Вздэніе* дзісь.

— А дэ ж мніэ ў чобутах на тых дываны лезці? — пачула ў адказ.

***

Каля паваленай хаты Ганны Я. бялее бляшаны будан. На дзвярах тоўсты замок. Паводле суседкі, Ганна Я. ніколі не пойдзе жыць у бляшаную буду.

— Заракалася, што і нага яе там не стане, — кажа суседка. — Што нічога ад гміны не прыме. Мае крыўду да *паньства*, што зямлю ў яе забралі.

— А пенсію атрымоўвае?

— Атрымоўвае.

— Я хацеў ёй невялікую мураваначку паставіць, — кажа Якуб Садоўскі. Сам ён родам з Тыневіч і добра ведае амбіцыю жанчыны.

— То каб не даваць дарма, кажам ёй: мы вам хатку паставім, а вы карову за гэта дасце. Так будзе справядліва. То нават слухаць не хацела. І майстра прагнала.

— *Мніэ вашого добра не трэба!* А ты *чоловічэ лэпі сваёй сімёю і дітіма займісе.*

Тады вайт рапыўся прывезці гэты перасоўны бляшаны барак. Усярэдзі-

не як у гняздэчку вымасцілі. Уставілі версальку. Новую пасцель далі. Столік з абрусом. Печку паставілі, словам — усё, каб па-людску жыла.

— Я і бацюшку прывёў, — успамінае вайт, — каб пасвяціў яе новы домік. Каб не думала, што ў будзе якой жыве. — Тут вайт не скрывае хвалявання. Ганна Я. толькі махнула рукой і нават не глянула на тыя выгоды:

— У такой чыстоті то толькі доктарам жыці!, — пачуў замест падзякі.

— І будзь ты разумным, — гадае ўголас вайт. — Каб яна хворая ці ненармальна была, то сілком у Дом апекі адправілі б.

***

У аднавяскоўцаў няма такой прагі дапамагаць Ганне Я.

Не хоча — яе справа! Адно што хата і гаспадарка такая здзічэлая, страшная.

— Як ноччу тудою ідзеш, то здаецца, леў які з панадворка выскачыць, — кажа дзядзька, які маршыруе ў бок магазіна-бара.

Раіць, каб не чапаць дзівачкі. Хіба, што мне неабходна. То зараз хлопцаў пакліча і пойдучы ды выкураць яе з ямы. Бо, паводле апошняга, Ганна Я. жыве пад падлогай у склепе. У парніку кашы сабе згатуе і так гаруе, бедная. А спіць з сабакамі, каб цяплей было.

— Дзякую вам, — кажу напалоханая перспектывай бесцырымоннага „выкурвання” нявіннай жанчыны.

Не кожны пойдзе на панадворак Ганны Я.

— Як памерла ейная маці, то месяц часу ніхто не ведаў, што нябожчыца ў вёсцы. Яна апранула маці ў паліто, пасадзіла на ложку і так гаварыла з трупам. Тады якраз у краіне ваеннае становішча завялі. На двары мароз і завая, што з хаты не выйсці. А, можа, не ведала, як труну раздабыць? Ці як у такі мароз ямку выкапаць? Хто гэта ведае? Ужо як паховіны спраўлялі, то на нябожчыцы мох вырас, — успамінаюць з жахам аднавяскоўцы.

— Чаму так усё прападае-гне? Няра яна кажа, — уздыхае суседка, — што няма для каго старацца. Што як памрэ, ніхто з роду не астанецца. То і махнула на ўсё рукой. Хай гіне ўсё разам з ёю!

— А я вам скажу праўду, — кажа згаданы ўжо дзядзька, — чаму яна да таго барака баіцца заходзіць.

— Чаму баіцца?

— Бо *адзін* пажартаваў, што пастку на яе такую вайт паставіў. Як пойдзе ўжо туды жыць, то ноччу падляціць верталёт, ухопіць будку і ў Дом старцаў разам з Гандзям занясе! Вось што!..

Гэтую гісторыю я пачую і ў Лапухоўцы. Тут, як і ў Тыневічах, не хочучы мяшацца ў жыццё дзівачкі. Усякія людзі патрэбныя. І мудрыя, і дурныя, і грэшныя, і святыя. А каб усе разумнымі былі — то хто на вас, разумных, рабіў бы?

Ужо за вёскай у імгле бачу стаг кароў. Каля іх увіхаецца згорбленая постаць. На ўсякі выпадак націскаю на педаль (я таксама на ровары). Бо, як кажучы у наваколлі, тут пад забалоцкім лесам страшыць ды *водзіць* да белага рання.

Ганна КАНДРАЦЮК

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Пацякла вада

На пачатку кастрычніка г.г. беластоцкая фірма „Тэхносан” пачала пракладаць водаправод у вёсцы Бялкі, што ў Нарваўскай гміне. Заканчэнне пабудовы назначылі на 10 лістапада. Кіраўніком работ быў Міхал Лукша. Ён вельмі добра наглядаў за пракладкай, і ў кожную пару дня яго можна было сустрэць на рабоце. Трэба пахваліць таксама рабочых. Іх ніхто не бачыў падвышпых, ды сваю працу яны выконвалі сумленна. Стрымалі слова і 10 лістапада пацякла вада з кранаў. За гэта належыцца пахвала кіраўніцтву „Тэхносана”, кіраўніку работ Міхалу Лукшы і ўсім рабочым.

Мікалай Лукянюк

Конкурс на... ёлачную цацку

Гмінны цэнтр культуры ў Міхалове, вул. Беластоцкая, 19, аб'яўляе конкурс на найбольш дасціпную ёлачную цацку. У конкурсе могуць прыняць удзел дзеці, моладзь і дарослыя жыхары Міхалоўскай гміны.

Працы могуць быць падрыхтаваныя ў адвольнай пластычнай тэхніцы. Можна прынесці па адной працы ў катэгорыі: народная традыцыйная цацка або сучасная цацка да **23 снежня 2004 года**.

За дэталёвай інфармацыяй можна звярнуцца да інструктаркі пластыкі Малгажаты Тарасевіч.

Узнагароды пераможцам будуць уручаны падчас канцэрта Вялікага аркестра святочнай дапамогі ў Міхалове ў студзені 2005 года.

(мох)

Удавіная доля

Адна ўдава з суседняй вёскі скардзілася маёй жонцы:

— Цяжка жыць удаве ў сённяшні час, калі не лічаць яе чалавекам, а з боку мужчын адны зачэпкі, насмешкі і грубыя жарты. І не толькі ад мужчын няма спагады, бо і іншыя глядзяць скоса.

Гэта вялікі негуманны грэх, калі так людзі адносяцца да нешчаслівых удавіц, заміж ім дапамагчы ці нават добрае, цёплае слова ім сказаць. І быццам навокал адны хрысціяне, а дапускаюцца яны такіх непахваальных паводзін. Пара апамятацца і праявіць спагаду гаротнай удавінай долі.

Мікалай Панфілюк

Чытаюць раз у год

Жыхары Бялкоў, што ў Нарваўскай гміне, ужо заказваюць у свайго пісьманосца Віктара Селеванюка „Ніву” з календаром на 2005 год. Вёска наша поўнацю праваслаўная (апрача трох сем'яў, якія купілі тут хаты і прыязджаюць на ўік-энд). Аднак, ніхто, апрача мяне, не падпісваецца на „Ніву” і не купляе яе праз цэлы год. Толькі „Ніва” з календаром абавязкова мусіць быць у кожнай хаце, і то не ведаю ці хто-небудзь прачытае нешта.

(мл)

Неабходнасць рамонту

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

Шпіталь у Бельску

Рэзкай праблемай аховы здароўя ў Бельскім павеце з'яўляецца — апрача недастатковага бюджэту на дзейнасць шпіталя — зношанае медыцынскае абсталяванне і патрабуючыя капітальных рамонтаў шпітальныя будынкі.

Актualityнае становішча

На тэрыторыі Бельскага павета медыцынскія паслугі абяспечваюць наступныя ўстановы: Самастойны публічны комплекс аховы здароўя ў Бельску-Падляшскім, які ўмяшчае Павятовы шпіталь імя Рафала Чэрвякоўскага (260 ложкаў), Апякунчалічэбная ўстанова (20 ложкаў), спецыялістычныя кансультацыі і адміністрацыйна-тэхнічныя ўстановы. Апрача іх дзейнічаюць: Скорая дапамога, Асноўная медыцынская і стаматалагічная дапамога — 9 непублічных устаноў аховы здароўя, прыватныя стаматалагічныя кабінеты з кантрактамі і без іх з Нацыянальным фондам здароўя ды Кабінет медыцынскай рэабілітацыі.

У шпіталі ў Бельску ёсць наглядна-інфекцыйнае аддзяленне з шасцю адсекамі з вонкавымі выходамі, адзінае паблізу чыгуначных і дарожных пагранпераходаў па ўсходняй граніцы.

Праблемы аховы здароўя

Паводле інфармацыі бельскага староства, апрача бюджэтных недастаткаў шпіталя, найбольш рэзкай праблемай з'яўляецца ўстарэлае медыцынскае абсталяванне і патрабуючыя капітальнага рамонту шпітальныя будынкі. У шпіталі працуюць: хірургічнае аддзяленне (31 ложка), траўматалагічна-артапедычнае (27 ложкаў), гінекалагічнае і акушэрска-радзільнае (39), інтэрністычнае (64), наглядна-інфекцыйнае (47), дзіцячае (26), выратавальнае (6), прыёмнае аддзяленне, хірургічны блок з анестэзіялагічным адсекам, шпітальная аптэка, цэнтральная стэрылізацыя, выяўная дыягностыка, кабінеты кардыяграфіі і энцефалаграфіі, эндаскапіі, фізія-

тэрапіі, лабараторыя, морг, сістэма шпітальнай гігіены.

Пагроза тэрактамі і далучэнне Польшчы да Еўрасаюза можа прычыніцца да стыхійнага перамяшчэння насельніцтва і росту пагрозы распаўсюджвання небяспечных інфекцыйных хвароб. У наглядна-інфекцыйных адсеках адсутнічае патрэбная вентыляцыя і неабходная непранікальнасць дзвярэй.

Хірургічны блок не задавальняе вымаганага стандартаў. У сярэднім у суткі праводзіцца там 5-6 аперацый, лік якіх узрастае ў сувязі з ростам дарожных катастроф.

Задачы для выканання

Паводле плана мясцовага развіцця Бельскага павета на 2004-2006 гг. неабходнай з'яўляецца мадэрнізацыя і капітальны рамонт бельскага шпіталя, а асабліва:

— наглядна-інфекцыйнага аддзялення, якога сённяшні тэхнічны стан не дазваляе на захаванне вымаганага санітарных патрабаванняў і задавальненне дзеючых стандартаў. Пасля рамонту можна будзе хадайнічаць у падляшскага ваяводы аб дапушчэнні аддзела да лячэння асабліва небяспечных заразных хвароб; — хірургічнага блока, г.зн. выдзяленне пасляаперацыйнай залы, загарантаванне неабходнай вентыляцыі і забеспячэнне на выпадак аварыі асвятлення.

Управа павета дамовілася з дырэктарыяй шпіталя аб выкананні рамонтаў шпітальных будынкаў: падмены акон і вонкавых дзвярэй, рамонт даху блока „С”, кухні, гаражоў ды тэрмаізаляцыі вонкавых сценаў будынкаў. Згаданая дамова неабходная для хадайніцтва Комплексу аховы здароўя ў Бельску-Падляшскім за дафінасанаваннем інвестыцыі з Еўрапейскага фонду рэгіянальнага развіцця.

Міхал Мінцэвіч

Гайнаўскія пенсіянеры і беларускі музей

Кастрычніцкі пленум Раённага аддзела Польскага саюза пенсіянераў у Гайнаўцы разгледзеў, між іншым, зварот кіраўніцтва Беларускага музея і асяродка культуры ў Гайнаўцы на конт збору экспанатаў. На жаль, дырэктар музея не знайшоў часу для ўдзелу ў пасяджэнні і музей прадстаўляў сакратар Гайнаўскага аддзела БГКТ Міхал Голуб, які звярнуўся да сабранных, а праз іх пасрэдняцтва да нізавых структур ПСП і членаў, з заклікам збіраць помнікі мінулага дзеля папярэнення музейных калекцый. Сакратар раённага аддзела ПСП Эдвард Бай падтрымаў заклік і звярнуўся да прысутных уключыцца ў акцыю збору экспанатаў, якіх многа валяецца перш за ўсё ў гаспадарках, асабліва там, дзе будынкі не былі разбураны ў час вайны.

Старшыня аддзела ПСП Мікалай Чыквін адзначыў, што апрача збірання экспанатаў Саюз пенсіянераў можа супрацоўнічаць з Беларускаму музеям у асветна-адукацыйнай сферы. Пры жаданні музея пенсіянеркі маглі б сарганізаваць курсы народнага ткацтва, плячэння ці варэння традыцыйных страў.

Я, ніжэйпадпісаны, адзін з ліку 700 членаў пенсіянерскай арганізацыі на Гайнаўшчыне, сам бясплатна перадаў му-

зею семнаццаць экспанатаў і яшчэ нешта перадам. І калі б музейныя чыноўнікі больш цесна супрацоўнічалі з мясцовым аддзелам ПСП, можна было б спадзявацца большага прытоку экспанатаў. Хаця пенсіянеры народ бедны, але ахвярны і напэўна падтрымаюць беларускі музей. Дзеля гэтага неабходны больш сур'ёзны падыход да супрацоўніцтва з боку кіраўніцтва музея.

Старшыня Мікалай Чыквін адзначыў яшчэ, што гэта дзякуючы Канстанціну Майсеню існуе ў Гайнаўцы Беларускаму музей. Канстанцін Майсень ўсе свае найлепшыя гады жыцця аддаў беларускаму музейнай справе. Цяпер, зняможанага хваробай, мала хто наведвае яго ў бальніцы, каб падтрымаць на духу, падзякаваць за зробленае на карысць Гайнаўшчыны.

У далейшай частцы пасяджэння сабранныя адобрылі рэалізацыю бюджэту і заступалі інфармацыю аб рэалізацыі пастановы раённага з'езда дэлегатаў ад 2003 года. Важнай справай з'яўляецца колькасць стан арганізацыі. За дзевяць месяцаў г.г. рады ПСП папоўніла 58 новых членаў (у 1998-2003 гг. было прынятых 655 членаў, у сярэднім 109 членаў у год). Адным з фактараў, якія прыцягваюць людзей у гэтую арганізацыю, з'яўляюцца мерапрыемствы інтэграцыйнага характару — эк-

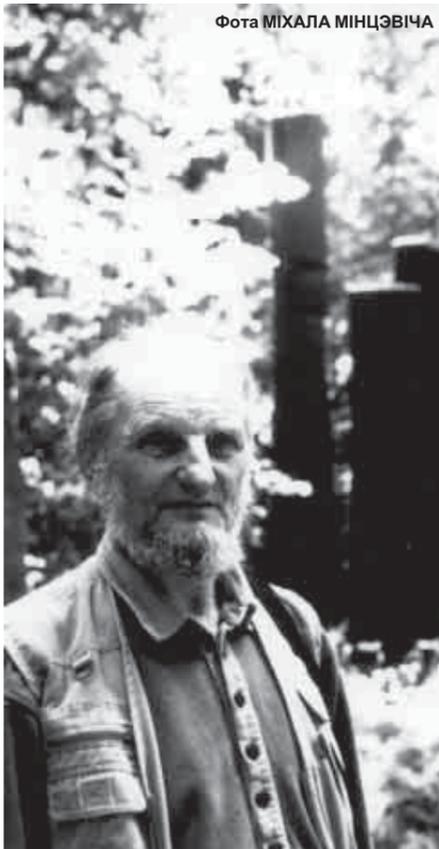
скурсіі, гульні, выезды за горад. За восем месяцаў гэтага года раённы аддзел у Гайнаўцы наладзіў 13 мерапрыемстваў (8 экскурсій і 5 танцавальных вечарын у Гайнаўскім доме культуры).

Старшыня Мікалай Чыквін пайнфармаваў аб супрацоўніцтве з самаўрадавымі і адміністрацыйнымі органамі. Калі справа аб кантактах з раднымі, дык яны карэктныя. Аднак не адчуваецца выразнай падтрымкі з боку тых радных, якія з'яўляюцца членамі ПСП. Добра ацэньваецца супрацоўніцтва з дырэктарамі ГДК і большасці гмінных асяродкаў культуры. Падтрымка адміністрацыйных і самаўрадавых устаноў для ПСП, за выключэннем бурмістра горада Гайнаўкі, невялікая. Пенсіянераў заўважаюць толькі ў ходзе выбарчых кампаній. Тады пасобныя выбарчыя камітэты стараюцца прыцягнуць да сябе пенсіянерскі электарат, абяцаюць многае. А пасля выбараў аб пенсіянерах забываюць. На гэта звярнуў увагу старшыня Акруговага аддзела ПСП з Беластока Ян Каліноўскі, які адзначыў, што ў Сейме няма каму абараняць пенсіянераў. Госць з Беластока высока ацаніў працу раённага аддзела ПСП у Гайнаўцы і яго старшыні, што сабранныя прынялі з гонарам.

Віктар БУРА

У Гродна нас не пусцілі

— Чым цяпер займаецца заслужаны для рэгіёна Белавежскай пушчы і вядомы сваёй творчай актыўнасцю Віктар Кабац? — пытаю мастака.

Фота МІХАЛА МІНЦЭВІЧА

— У маёй творчасці, так як і ў жыцці, няма вялікіх змен: я сядзеў у Белавежскай пушчы і надалей там сяджу. Яна так цікавая і так захапляе мастака, што ў ёй можна сядзець і ўсё жыццё; шкада толькі, што яно такое кароткае, бо ў наступным годзе споўніцца мне семдзесят гадоў, а гэта ўзрост сталы, калі вялікіх змен не бывае. Калі чалавек пачынае падводзіць сваё жыццё, сваю працу — што зрабіў і чаго не зрабіў — дык вялікіх змен ужо не прадбачваецца.

За мною дзялянка працы ў Беларускаму музею, дзе разам з мінскім мастаком Эдуардам Агуновічам рыхтуем вялікую залу, прымеркаваную для паказу палых работ — жніва і сенакоса, — якія хочам паказаць у амаль натуральным выяўленні; гэта патрабавала ад нас вельмі многа часу. Афармленне залы завяршаецца, выстава будзе працаваць некалькі гадоў і будзе важным земляробчым акцэнтам музея.

— Якія выстаўкі Вы ладзілі апошнім часам?

— Была супольная выстаўка з Валодзем Муськам у Прыродазнаўчым музеі ў Белавежы, дзе ён паказаў свае птушкі, а я замалёўкі з пушчы. Пасля мы мелі выстаўку ў Нараўцы, дзе ўзнікла цікавая задума наладзіць гмінную прыродна-этнаграфічную экспазіцыю. Мы дамовіліся аб гэтым з войтам і раднымі, атрымалі некалькі залаў у будынку старой, яшчэ царскай, школы і цяпер ажыццяўляем тую задуму.

Летась я на працягу месяца правёў у Ляўкове пленэр з шаснаццацю варшаўскімі і беластоцкімі мастакамі, прысвечаны Нараўчанскай гміне. Гмінныя ўлады забяспечылі нам добрыя ўмовы закатавання і знаёмства з мясцовай прыродай, забяспечылі нам матэрыялы і кожны мастак пакінуў сваю працу ў гміне. Мы расшылі, што ў будынку былой ляў-

коўскай школы круглы год будзе дзейнічаць мастацкая майстэрня.

5 лістапада ў гайнаўскай Гарадской бібліятэцы была адкрыта мая невялікая выстаўка крыжоў і каплічак, якія я рысаваў у часе экюменічнай пілігрымкі летам г.г. на шляху Беласток — Гродна — Вільня. Я намагаўся ўхапіць не дэталі, але настрой, рысы краявіду — непаўторныя, разнастайныя, прыдаючы асаблівы адбітак мінаемай ваколцы, заўсёды напоўненыя павагай.

Пілігрымка была цікавая яшчэ і таму, што яе маршрут пралагаў не па турысцкіх задбаных і ўпрыгожаных трасах, але па аддаленых мясцовасцях; таму і многа ўражанняў. З Беластока ў пілігрымцы ішло 320 асоб, пасля да яе далучыліся гродзенцы. Аднак нашага паломніцтва ў Гродна не ўпусцілі і мы былі вымушаны абмінуць горад — нас прыватнымі самаходамі перавезлі гарадскімі абмежамі. Пяшком было б гэтага каля пяцідзесяці кіламетраў і людзі не змаглі б прайсці такой дыстанцыі.

Калі мы падступілі пад Гродна, дарогу нам загарадзіла міліцэйская машына і нам сказалі, што праз горад ісці нельга, бо заблакіруем вулічны рух. А нам у Гродне былі прадбачаны імша і начлег, пасля якога мела да нас далучыцца амаль стоасобная група беларускіх католікаў і праваслаўных. Аднак да нас далучылася толькі трыццаць чалавек, бо не ўсім пад сілу было заплаціць за візы ў Вільню, якія каштавалі па сто долараў, а льгот яны не атрымалі. І вельмі цікава, што калі мы абмінулі Гродна, нас прынялі людзі ў невялікім пасёлку ў дзевяці кіламетрах за горадам.

У такіх неардынарных абставінах выдатна спрацоўвае аварыйная арганізацыя! Людзі дзеляцца тым, што маюць, рыхтуюць бутэрброды, простыя стравы, выносяць гэта з дамоў, высцілаюць кветкамі дарогі, плачучь — бо гэтыя простыя калгаснікі далёка ад турысцкіх шляхоў.

У Беларусі ахоплівае ўражанне пустаты. Нават на вялікіх дарогах мала самаходаў. Нават у Літве, хаця там мо крыху бядней, але аўтамабільны рух падобны да польскага. У Літве крыху брудней, але ёсць буслы, якіх у Беларусі мы бачылі аднаго ці два. Абшырныя калгасныя палі кіламетрамі абсеяны кукурузай або трышкіале (пшанжытам). У глыбінцы, у аддаленых вёсках яшчэ старая архітэктура, але многа пустых хат, якіх вокны забіты дошкамі. Сярэдні ўзрост калгаснікаў прыблізна 54-60 гадам. Акурат у час нашай пілігрымкі адбывалася жніво — працавалі войска, міліцыя, студэнты. Хутка збіраюць збожжа каля галоўных дарог, а ў глыбіні жніво канчаецца шмат пазней.

Беларускія паломнікі, што далучыліся да нас ад Гродна, маліліся і спявалі па-беларуску — так католікі як і праваслаўныя. І яны навучылі нашых католікаў спяваць беларускія песні, і цэлая пілігрымка на працягу некалькіх дзён спявала па-беларуску.

У тых бедных мясцовасцях, праз якія мы праходзілі, адбудаваны касцёлкі і царкоўкі; іх архітэктура прыгажэйшая, чым у нас. Няма там

такіх як у нас ангараў, калі невядома, ці гэта храм, ці гімнастычная зала; там адбудаваныя храмы невялікія. Бедныя прыхаджане аддаюць апошні грош, каб мець свой прыход ці хаця толькі каплічку. І каля тых прыдарожных каплічак і крыжоў чысціня, многа кветак, хаця штучных.

Пілігрымка мае свой характар. Людзі не ідуць моўчкі, увесь час раздаецца спеў, малітва, ёсць мегафоны. З намі ішлі каталіцкія духоўныя з Беластока. У суткі праходзілі мы па 20-30 кіламетраў, ідуць дзесяць дзён (ад Беластока да Вільні 280 кіламетраў). Каля 60% паломнікаў складалі маладыя людзі 18-30 гадоў.

Мае паломніцкія карціны напісаны тэхнікай тушы на вадзе і завершаны пяром, карычневыя і чорныя. Пасля выстаўкі ў Гарадской бібліятэцы яны праз некалькі месяцаў трапяць у Беласток на выстаўку Sagittas, дзе адбываюцца сустрэчы ўдзельнікаў гэтай пілігрымкі. Што з гэтымі працамі будзе далей, не ведаю; мо з іх будуць паштоўкі.

— А якія ў Вас мастацкія планы на будучыню?

— Хачу надалей дапамагаць Беларускаму музею ў Гайнаўцы. Мо нарыхтуем другую залу, для паказу рукадзелля. Цяпер працуюць дзве залы і наша галерэя „Група Гайна“, да якой ужо выстраілася чарга творцаў ахвотных паказаць свае працы — разбу, фатаграфію, мастацтва. Як відаць, музею можна прысвяціць многа часу, але мы там не зарабляем вялікіх грошай — музею трэба дапамагаць і мы па меры магчымасцей дапамагаем.

Але ёсць і свая работа, індывідуальная. У пушчы я намеціў яшчэ многа такіх месцаў, якія б хацеў намаляваць. Ужо трэці год працую над вялікай тэмай „Курапаты“. Гэта жахлівае месца каля Мінска, дзе саветы расстрэльвалі тысячы людзей. Там пакоіцца больш людзей чым у Катыві, розных нацыянальнасцей, але найбольш беларусаў. Гэтае месца напаўняе нас жудасцю, бо па ім кладуць кальцавую дарогу вакол Мінска. Вакол яго разгараюцца страсці, а Лукашэнка пабойваецца прызнацца, што ўчынілі там саветы — ён да ўсяго савецкага вельмі мяккі і дазволіў, каб тая дарога праходзіла па гэтым месцы спачыну, па крыжах, па магілах. Няма там ніякага помніка і гэта сорам Беларусі, што не ўшанавала таго месца так, як палякі Катыві. Крыву гэта і віна народа, праваслаўных, якія павінны былі дабіцца гэтага ад улад.

І вось я працую над гэтакім цыклам пра Курапаты, скарыстоўваючы для гэтага тэхніку тушы і тэмперы. Гэтай працы даў я названне „Хрыстос на Беларускай зямлі“, быццам Хрыстос вандруе па Беларусі і заўсёды трапляе ў Курапаты. Я хачу падабраць трыццаць тры такія графікі (столькі гадоў Хрыстос пражыў да распяцця). Ужо маю каля сотні такіх графік, хачу зрабіць яшчэ з дзесяць-пятнаццаць і з гэтага ліку адабраць найлепшыя, каб паказаць графічны цыкл на тэму Курапатаў. Бо Курапаты гэта боль і сумленне беларусаў.

Міхал Мінцэвіч

Браслаўцы ў Польшчы

У Браслаўскага музейнага аб'яднання даўня сувязі з беларускай дыяспарай Польшчы. Падтрымліваюцца кантакты з такімі вядомымі беларускімі гісторыкамі і грамадскімі дзеячамі як Юры Туронак (Варшава), Алег Латышонак (Беласток), Галена Глагоўская (Гданьск).

Іх матэрыялы неаднойчы публікаваліся ў розных браслаўскіх выданнях („Павеі“, „Браслаўскія чытанні“ і інш.). Беларускаму музею ў Гайнаўцы, што на Беластоцчыне, аб'яднанне дапамагае камплектаваць бібліятэку. Напрыклад, туды была перададзена поўная калекцыя выданняў, здзейсненых па ініцыятыве і пры ўдзеле Браслаўскага музейнага аб'яднання.

На наступны год запланавана больш цеснае супрацоўніцтва з Гайнаўскім музеям. Браслаўцы мяркуюць паказаць у гэтым асяродку беларускай культуры выставу сучаснага народнага мастацтва Браслаўшчыны, фотавыставу, прысвечаную краю блакітных азёраў.

На адкрыцці выстаў плануецца паказ экспазіцыянага комплексу сяброў клуба аматараў эксперыментальнай археалогіі „Крывіцкае паселішча XI-XIII стст.“.

Чакаецца і візіт у адказ суродзічаў з Беластоцчыны, якія змогуць азнаёміцца са слаўтасцямі Браслаўшчыны.

Кастусь Шыдлоўскі
„Вольнае Глыбокае“, 26.11.2004 г.

Адукацыя

Аб тым, што чалавека абуваюць у лапці на кожным кроку, не трэба нікому тлумачыць — чыноўнікі ва ўстановах, прадпрыемствах, купцы ў гарадскіх супермаркетах ды ў глыбінцы. Ці ведаем мы свае правы? Прыклад першы з боку: калі і каго ўпусціць у кватэру? Як ставіцца да чыноўніка, калі адсылае нас з нічым? Як паступаць з несумленнымі прадаўцамі? Здаецца, пытанні простыя, але ў прыцыпе ставяць нас неаднойчы ў двухсэнсавай сітуацыі. Таму неабходная адукацыя. Я пакарыстаўся тэлеперадачай „Рутаніс па śniadanie“, у ходзе якой эксперты тлумачаць нашы правы.

У кватэру прапусцаць вядомыя нам асобы. Ад паліцэйскіх ды іншых службовых асоб патрабаваць дакумент з ідэнтыфікатарам, ад чыноўніка — прад'яўлення закону, якім абгрунтоўваецца адмова, а ў справах пакупкі варты пакарыстацца парадай абаронцы правоў спажываючых.

Зараз па вёсках швэндаюцца ўсялякія прайдзісветы ды ашуканцы. Як раіць эксперт, з паліцэйскімі трэба быць асцярожным. Найлепшым прыяцелем і дарадчыкам можа аказацца ўчастковы. А наконт парушання закону аб перавышэнні хуткасці, напрыклад, плаціць штраф тады, калі дакажуць гэта прыборам. На слова не верыць. Але, дзеля нашых правоў, неабходная шырэйшая адукацыя.

Уладзімір Сідарук

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

Зорка

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ І МОЛАДЗІ

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Вучні V класа з настаўніцай Нінай Куптэль

Усе гавораць па-беларуску

На ўроку беларускай мовы ў V класе Пачатковай школы ў Дубінах вучні сустракаюць мяне вельмі радасна. На 13 асоб, якія ходзяць на заняткі роднай мовы, ажно 9 пастаянна купляюць тыднёвік „Ніва”. Дзеткі ў мінулым школьным годзе дасылалі свае артыкулы ў „Зорку”. Вучні рашаюць крыжаванкі і адгаданкі. Паўліна Паскробка апісала школьны выезд у скансэн у Будах, Дарота Цімашук — сваю школу, Альжбета Анджаеўская — школьны дэкламатарскі конкурс. Вучняў цікавяць артыкулы равеснікаў у „Зорцы”.

На ўроках беларускай мовы настаўніца Ніна Куптэль робіць агляды „Нівы”. Расказвае пра ці-

кавейшыя артыкулы ў газеце і прапануе вучням і бацькам прачытаць іх. Нядаўна дзеткі чыталі артыкул пра сустрэчу з аўтаркай папулярнай „Мышкі Пік-Пік”. Любяць казкі і цікавыя апавяданні.

На маё пытанне хто ўмее гаварыць на беларускай дыялектнай мове ўсе вучні падымаюць рукі ўверх. На занятках беларускай мовы навучыліся яны знаходзіць розніцы паміж дыялектамі, на якіх гавораць у пасобных вёсках — Дубінах, Навасадах, Катоўцы, Смеляным Садку і іншых.

— Мова свая падабаецца мне, бо яна наша, — кажа адна з вучаніц.

— Беларускую мову лягчэй вывучаць, чым польскую, бо яна падобная на дыялектную, якую чую у хаце, — гаворыць іншая дзяўчынка.

— У беларускай мове лягчэй, чым у польскай, вувучыць арфаграфію, — дабаўляе сябра дзяўчынак.

— Вучні пятага класа вельмі здольныя і працавітыя. Так добра вучацца на ўроках беларускай мовы, што няма да чаго прычэпіцца, — хваліць настаўніца Ніна Куптэль. У класе многа выдатнікаў, якія ў мінулым годзе атрымалі пасведчанні з чырвонай паласой. Былі імі Паўліна Паскробка, Дарота Цімашук, Марцін Стоцкі і Пётр Герасімяк.

На ўроку беларускай мовы вучні гаварылі пра выпяканне хлеба і намерваюцца падрыхтаваць спектакль пра хлеб. Дзеткі любяць чытаць вершы Віктара Швэда, дэкламавалі іх у час беларускіх конкурсаў. Мелі яны нагоду спаткацца з беларускім паэтам у сваёй школе. Да беларускага дэкламатарскага конкурсу ў мінулым годзе прыступілі амаль усе вучні, якія ходзяць на заняткі беларускай мовы. На раённым аглядзе конкурсу „Роднае слова” вылучэнне атрымаў Пётр Герасімяк, а Рафал Тамашук вярнуўся з вылучэннем з конкурсу беларускай гавянды. Вучні ездзілі ў Музей малой айчыны ў Студзіводах. Конкурсы і экскурсіі заахвацілі да даўжэйшага падарожжа. Зараз некаторыя дзеткі рыхтуюць пашпарты і хочуць паехаць у Беларусь.

Аляксей МАРОЗ

Маё ўлюбёнае месца

„Найпрыгажэйшае месца маёй Малой айчыны” — на гэтую тэму гімназісты з Нараўкі пісалі свае кароткія выказванні. Вось некаторыя нашы працы, у якіх мы заўважлі прыгажосць нашай гміны.

У мяне, як у кожнага чалавека, ёсць такое месца, куды я заўсёды хаджу з вялікай прыемнасцю і заўсёды захапляюся яго прыгажосцю. Гэта невялікі сад, які знаходзіцца недалёка бабулінай хаты. Ён найбольш прыгожы вясною, калі прырода прачынаецца з зімовага сну. Трава пачынае тады зелянець, расці і быццам пушысты, свежы дыван закрывае ледзь прачнуўшуюся зямлю. Дрэвы выпускаюць маленькія, кволыя лісточкі. Калі з-за хмар выгляне сонца, гэты сад выглядае як цудоўная казачная краіна. У маі на галінках паяўляюцца белыя і ружовыя кветачкі, а іх пах разыходзіцца па ўсёй ваколцы. Аб гэтым ведаюць не толькі працавітыя пчолы, але і людзі. Здаецца, што няма прыгажэйшых пахаў ва ўсім свеце. Калі цёплым днём чалавек сядзіць пад дрэўцамі, забывае пра ўсе клопаты, якіх у кожнага шмат. Я часта наведваю бабулю і гэтае магічнае месца. Яно дадае мне новай сілы і жыццёвай энергіі.

Марта СУХАДОЛА, Нараўка

Модніцы з Гарадка

Боцікі паўночныя

(заканчэнне; пачатак у 47 н-ры)

Пан, калі вярнуўся з ад'езду, схпіўся за галаву. Прыгажуня жонка страціла розум: на месцы саду — заараная пустка, вакол маёнтка — пясок, і прыгонныя ходзяць, сагнуўшыся, вышываюць апошнія травінкі. А пані крычыць ад страху ўжо ад парцялянавага кубка, на якім намаляваныя кветкі, ад узораў на шпалерах, што нагадваюць расліны... Зрывае з сябе сукенку, бо тонкія белы шоўк гэтак нагадвае пялёсткі ружы...

Гордасць, вядома, можа перамагчы любую сардэчную пакуту. Але нікому не дадзена пераламаць сваю душу беспакарана — як не можа існаваць кветка з пераламаным сцяблом.

Пахавалі паню на радавых могілках, на высокім беразе рэчкі. Тады на магіле Гальяша ўжо квітнеў малады ружовы куст.

На магіле пані не было ні кветачкі, ні травінкі — толькі каменная пліта з анёлкамі, жалезны ланцуг ды жвір. Але раптам пачалі там вырастаць сінія кветачкі-гронкі. Як іх не вышывалі — з'ўляліся зноў. Пачалі людзі гаварыць, што гэта пані спрабуе паказацца на свет у абліччы невісімых ёй пры жыцці кветак.

Толькі не дорылі мясцовыя хлопцы гэтыя кветкі дзяўчатам — была расліна атрутнай.

Але любая атрута можа стацца і зброяй, і лекамі. І людзі навучыліся з дапамогай сіняй кветкі спатольваць боль. А паколькі нагадвалі сінія кветачкі чаравічкі пані, то назвалі іх боцікі, боцікі паўночныя. Людміла РУБЛЕЎСКАЯ

Час рыцараў Рыцар і конь

Што варты рыцар без каня? Сапраўды, конь — як і меч — першы і неад'емны сімвал рыцара. Лёс каня быў падпарадкаваны лёсу рыцара. У час ваенных паходаў вырашаў пра поспех або правал свайго пана. Да нашых часоў дайшлі песні і легенды пра рыцарскіх коней.

Жыццё рыцарскага каня не было лёгкім. На сваёй спіне ён мусіў вытрымаць больш-менш сто кілаграмаў — столькі прыблізна важыў рыцар у зброі.

У час змагання жыццё рыцарскага каня знаходзілася пад пыталнікам, як і самога вершніка.

Конь, як расслаўляюць легенды, часта ратаваў жыццё свайму пану. Рыцар умеў яму за гэта аддзячыць. Часта набываў свайму сябру па змаганні каштоўную вупраж. Апрача аздобнай вупражы конь меў сваю зброю — спецыяльны панцыр асланяў яго галаву, грудзі ды бакі. Зад каня рыцар асланяў каляровай капай.

Звычайна рыцар і конь пасавалі да сябе стылем і колерамі — як класна апранутая дзяўчына!

ЗОРКА

Закаханая ў „Нірвану”

Анка, мая сяброўка, вельмі любіць гурт „Нірвану”. Нядаўна мінуў год, як Анка збірае ўсё пра гэты гурт. Яна фанатка лідэра гурту — Курта Кобайна, які не жыве ўжо ад дзесяці гадоў. Для Анкі гэта неістотна, яна верыць у тое, што сустрэне яго калісьці ў небе. У яе процьма артыкулаў і плакатаў. Увесь пакой маёй сяброўкі аздоблены плакатамі „Нірваны”. Ну, і, вядома, мае ўсе касеты з музыкай Курта Кобайна ды... трынаццаць кашулек з выявай гэтага гурту. Анка, так як яе кумір, прыходзіла ў школу ў чорным адзенні. Думала таксама зрабіць такую ж прычоску як у Курта, але гэта не атрымалася. Анка была вельмі за-

цікаўлена жыццём музыкі і напісала пытанні ў агульнавядомую газету, але, на жаль, ніхто ёй не адпісаў. У чарговую гадавіну смерці свайго куміра, апублікавалі яе артыкул. Анка вельмі ўсцешылася. Нядаўна яна прызналася мне, што ўжо перастане збіраць гаджэты з „Нірванай” і будзе займацца іншым.

Анжаліна Мішчук з ІІ „Б” кл. гімназіі з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы

PS. Прывітанні нашаму настаўніку беларускай мовы Яну Карчэўскаму.

Вершы Віктара Шведа

Да якой сям'і належыць кенгуру?

Злуе біёлаг: — Слухай, Ежы, Калі я нешта гавару!
Да якой сям'і належыць Звярок вядомы, кенгуру?

Спрытны Адам падпавядае
Неўгамоннаму сябру:
— Скажы, такой сям'і не знаю,
Якая б мела кенгуру.

Польска-беларуская крыжаванка № 50

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Upiększenie	Książka	▼	Rząd	Pan	Gwiazdka	Wojak	Wosk	▼	Mapa	▼
▶	▼			▼		Zima	▼		Skoczek	▼
Bierz!	▶		📖		📖					
Idealista	▶								Jak	
📖	📖		Mysł	▶					Ar	
Komar		Noga	▶				📖		Ach	▶
▶					📖	Para	▶			

Адказ на крыжаванку н-р 46: Мост, аўтобус, вечар, вераломнасць, цар, елка, год, Лі, арка, акацыя. Вецер, сфера, чарга, шал, ронда, не, палец, бліск, цаля, соль.

Узнагароды — жэлезныя аўтаручкі — выйгралі: Дам'ян Рутчук і Аня Селеванюк з Бельска-Падляскага, Наталля Эльвіра Ялоза і Альжбета Антанюк з Гайнаўкі, Анна Савіцкая і Якуб Сухадола з Нараўкі, Тамаш Скепка з Гайнаўкі, Пётр Герасімяк і Эля Анджаеўская з Дубін, Юліта Кананюк з Нарвы. Віншваем!

Дзень герояў на Беласточчыне

— Чаму Вы рашыліся ўшанаваць Дзень герояў 27 лістапада каля магільні і помніка генералам Булак-Балаховічам і балахоўцам? — з гэтага пытання распачаў я размову са старшынёю Беларускага гістарычнага таварыства доктарам Алегам ЛАТЫШОНКАМ.

— Святкаванне Дня герояў выпадае 28 лістапада. Тады пачалося Слуцкае паўстанне 1920 года. Мы вырашылі адзначыць гэтае свята 27 лістапада таму, што ў гэты дзень беластоцкі батальён маёра Міколы Дзямідава арміі Булак-Балаховіча выратаваў свайго камандзіра з бальшавіцкага акружэння пад Жыткавічамі над Прыпяццю.

— Як гэта адбылося?

— Беластачане знаходзіліся на правым беразе Прыпяці. Калі даведаліся, што генерал Станіслаў Булак-Балаховіч ранены і акружаны на другім баку ракі, пераправіліся праз яе разам са смаленскім палком палкоўніка Таалат-Келпша. Здолелі разбіць бальшавіцкае акружэнне і выратаваць свайго правадыра. Сёлета выпадаюць 110-я ўгодкі з дня нараджэння генерала Язэпа Булак-Балаховіча, які разам са сваім братам Станіславам з вясны 1920 года прайшоў увесь баявы шлях у Беларускай народнай арміі. Летам 1920 года, у час непрысутнасці старэйшага брата Станіслава, які ездзіў у Варшаву на палітычныя размовы, Язэп Булак-Балаховіч камандаваў атрадам і правёў вельмі вядомыя выпадкі на тылы бальшавіцкіх войскаў на Палессі пад Оўручам і Вяледнікамі. Язэп Булак-Балаховіч пасля вайны жыў у Белавежы і ў 1923 годзе быў забіты.

— Ці вядома хто быў забойцам?

— Забілі яго тутэйшыя камуністы, якія дзейнічалі па загаду Камінтэрна. Забіты меў быць таксама Станіслаў, але ён цудам пазбег смерці.

— На Гайнаўшчыне можна спаткацца з адмоўнай ацэнкай дзейнасці арміі Станіслава Булак-Балаховіча.

— Абудва Булак-Балаховічы былі беларусамі і змагаліся за Беларускаю Народную Рэспубліку. Станіслаў Булак-Балаховіч быў абвешчаны Начальнікам беларускай дзяржавы. Тэрыторыя, над якой армія Булак-Балаховіча мела канторль у 1920 годзе ў наваколлі Мазыра, лічылася тэрыторыяй Беларускай Народнай Рэспублікі. Хаця яна займала невялікі абшар, то была адзінай тэрыторыяй, на якой беларусы мелі тады поўную ўладу. Безумоўна, сярод балахоўцаў былі розныя

Сябры Беларускага гістарычнага таварыства запачаткавалі святкаванне Дня герояў. Гэты дзень у міжваенны перыяд адзначаўся беларусамі 28 лістапада як Дзень Слуцкага збройнага чыну. Алег Латышонак, Славамір Іванюк, Яўген Янчук і Анатоль Вап усклалі вянок да помніка Станіславу і Язэпу Булак-Балаховічам і жаўнерам іх арміі, які знаходзіцца каля дарогі Гайнаўка — Белавежа. Непадалёк ад гэтага месца быў забіты генерал Язэп Булак-Балаховіч. Сябры Беларускага гістарычнага таварыства ўсклалі таксама вянок на яго магільні ў Белавежы.

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Вянокі ўсклалі Яўген Янчук, Алег Латышонак, Славамір Іванюк і Анатоль Вап

людзі. Большасць арміі Балаховіча састаўлялі часці сфармаваныя з расійскіх манархістаў або з бальшавіцкіх палонных. Аднак былі таксама беларускія атрады, якія шчыра змагаліся за Беларусь. Якраз у Белавежы пасялілася многа расійскіх жаўнераў, данскіх і кубанскіх казакоў і таму тутэйшыя людзі думаюць, што ўсе балахоўцы былі рускімі. Гэта былі людзі, якія не маглі вярнуцца на бацькаўшчыну. Беларусы з Беласточчыны або Заходняй Беларусі пайшлі дамоў. Аднак сярод балахоўцаў, якія пасяліліся на Гайнаўшчыне, былі таксама і беларусы. Я чуў ад сваёй бабулі, што балахоўцаў называлі ў Белавежы „изменнікамі”. Тутэйшыя людзі не адабралі таго, што Булак-Балаховічы выступілі супраць бальшавіцкай Расіі. На гэтых тэрыторыях было многа тутэйшых камуністаў, былі вялікія сімпатыі да камунізму і таму часта крытыкавалі балахоўцаў, якія перайшлі на бок Польшчы. Аднак Булак-Балаховічы не выступалі супраць Расіі ўвогуле, але супраць бальшавіцкай Расіі.

— Як зараз можна ацаніць гэтае рашэнне Булак-Балаховічаў?

— Я лічу, што яны не мелі выхаду. Маглі толькі здацца бальшавіцкай арміі, але гэтага яны не хацелі зрабіць. Балаховічы былі прыняты на службу Беларускай Народнай Рэспубліцы ў 1919 годзе ў Эстоніі. Ад беларускага ўрада Станіслаў Булак-Балаховіч атрымаў пацвярджэнне генеральскага чыну. Ужо ў Польшчы з'явіўся ён вясной 1920 года як беларускі генерал. Спярша армія Балаховіча была накіравана ў Брэст на перафармаванне. У час бальшавіцкага наступлення 1920 года на Варшаву, не чакаючы сфармавання беларускай арміі, яны былі кінуты супраць бальшавікоў і змагаліся вельмі добра. Войска Балаховіча, якое называлася Беларускай народнай арміяй, адстойвала фронт на поўдні Падляшша і на Холмшчыне. Самастойна пераламала бальшавіцкі фронт і заняла Пінск.

— Некаторыя старэйшыя жыхары Гайнаўшчыны яшчэ і зараз раскажваюць аб раптоўнай здрадзе балахоўцаў, якія разам з бальшавіцкімі войскамі ішлі на Варшаву і толькі ў час змаганняў з паякамі перайшлі на польскі бок.

— У 1918 г. Станіслаў Булак-Балаховіч быў камандзірам палка Чырвонай Арміі ў горадзе Луга, які знаходзіцца на поўдзень ад Пецярбурга. Ён выступіў супраць савецкай улады, якая крывава расправілася з сялянскім паўстаннем на гэтай тэрыторыі. Проста адмовіўся забіваць сялян і перайшоў на бок белых расіян, хаця ніколі не лічыў сябе белым, у сэнсе манархіста. Належаў да плыні сацыялістаў-рэвалюцыянераў, вядомых як эсэры. Лічыў сябе не белым, а зялёным генералам. Тады пачаў супрацоўнічаць з арміяй Юдзеніча. Пасля змагаўся разам з эстонскай арміяй супраць бальшавікоў. За вызваленне горада Тарту меў пашану ў эстонцаў. Пасля заключэння міру паміж Эстоніяй і Расіяй ён уступіў у беларускае войска і праз Латвію перайшоў на польскі бок. Гэта было ў поўным паразуменні з урадам Беларускай Народнай Рэспублікі. Гэты ўрад звярнуўся да Начальніка польскай дзяржавы Язэпа Пілсудскага з просьбай прыняць атрад Станіслава Булак-Балаховіча і выдзеліць яму адрэзак фронту.

— Якое значэнне мела Слуцкае паўстанне для фарміравання нацыянальнай свядомасці беларусаў Беласточчыны?

— Падчас Слуцкага паўстання на Палессі змагаўся беластоцкі батальён пад камандаваннем маёра Міколы Дзямідава, які быў родам з Гарадка, штабс-капітана Кастыцэвіча з Бельска, Уладзіслава Казлоўскага з-пад Новага Двара (каля Саколка). Знаходзіўся ён на поўдзень ад Слуцка і разам з іншымі войскамі адстойваў супрацьбальшавіцкі фронт ажно да студзеня 1921 года. Мы ўпэўненыя можам сказаць, што нашы землякі змагаліся на ўсходзе Беларусі за свабоду Бацькаўшчыны. Яны з'яўляюцца нашымі нацыянальнымі героямі.

— Ці прадбачваецца ў будучыні арганізацыя святкавання Дня герояў?

— Сёння толькі дэлегацыя прыехала ўскласці вянок. Спадзяюся, што кожны год будзем ладзіць мерапрыемства і ўжо ў будучым годзе яно будзе большым. У гэты цяжкі час для беларусаў на ўсім свеце мы павінны гуртавацца і сустракацца 25 сакавіка — у дзень абвешчання незалежнасці Беларусі, і ў Дзень герояў. Трэба ўспамінаць тых, якія змагаліся за свабоду Бацькаўшчыны. Маю надзею, што якраз Гайнаўка стане цэнтрам святкавання Дня герояў на Беласточчыне.

Аляксей МАРОЗ

„Яны пайшлі паміраць, каб жыла Беларусь”

27 лістапада ў Таварыстве беларускай культуры ў Літве адбылося мерапрыемства, прысвечанае ўгодкам Слуцкага збройнага чыну. Прышло каля паўсотні чалавек, тых, хто ведае гістарычнае мінулае беларускага народа і хто цікавіцца новай гісторыяй. Гэтым разам свята адзначалі ў новым памяшканні ТБК, а старшыня Хведар Нюнька з гонарам паказваў бібліятэку, пакой, у якім кожны месяц збіраецца рада, пакой для гасцей і ўтульную залу, дзе праходзіла мерапрыемства.

Залу ўпрыгожвае герб „Пагоня”, бел-чырвона-белы сцяг, плакаты, зробленыя вядомым віленскім мастаком Алегам Аблажэям „Яны пайшлі паміраць, каб жыла Беларусь” на адным, а на другім напісана „Слуцкі збройны чын 21-27 лістапада 1920 г.”

Ганарыцца ёсць чым, такое памяшканне мае толькі ТБК у Вільні, у гэтым вялікая заслуга старшыні Хведара Нюнькі.

Прыемна і радасна, што кола прыхільнікаў таварыства пашырылася, прыйшлі студэнты універсітэта.

Ганаровым госцем свята быў вядомы гісторык і грамадскі дзеяч з Беларусі Алег Трусаў. Ён выступіў з грунтоўным дакладам пра Слуцкі збройны чын, падрабязна распавёў пра дзеянні Булак-Балаховіча і іншых асоб паўстання. У ТБК традыцыйна адзначаецца гэтая дата, таму складана было здзівіць новай звесткай прысутных. Але такія госці не часта бываюць з Беларусі, таму да выступоўцы было шмат пытанняў і прапалітычныя падзеі ў краіне, і пра апошні рэфэрэндум, і пра падзеі

ў свеце, у прыватнасці на Украіне.

Напрыканцы імпрэзы саліст Андрэ Старавайтаў выканаў некалькі палітычных песень. Ніхто не спяшаўся разыходзіцца, за кубкам гарбаты яшчэ доўга працягвалася сяброўская бяседа, абмяркоўваліся планы на будучы месяц. Такія сустрэчы гуртуюць, збліжаюць.

Наступная сустрэча, якая адбудзецца 8 студзеня 2005 г., будзе прысвечана вядомаму беларускаму грамадскаму і рэлігійнаму дзеячу, ксяндзу Адаму Станкевічу. У 2005 годзе ТБК плануе ў Вільні адкрыць мемарыяльную табліцу Адаму Станкевічу.

Леакадзія Мілаш

Першую сустрэчу з чытачамі кніжкі „Мясцовая гравітацыя” Міхась Андрасюк сарганізаваў у роднай Гайнаўцы. На спатканне, якое адбылося 12 лістапада ў кіназале Музея і асяродка беларускай культуры, прыйшлі настаўнікі беларускай мовы гайнаўскіх школ, знаёмыя аўтара, пастаянныя наведвальнікі літаратурных спатканняў і госці з Беластока і Бельска-Падляскага.

— Кніжка прадвясчае з’яўленне высокамастацкага таленту. Сведчыць пра творчую спеласць пісьменніка і развіццё яго індывідуальнасці. Мне ўражвае сакавітая мова твораў Андрасюка. Перад намі не зборнік прозы, але кніжка прозы. Увесь яе змест — гэта добры позірк на чалавека, — заявіла рэдактар кніжкі Галіна Тварановіч.

Жыхары Гайнаўкі вельмі цёпла ўспрынялі новую кніжку Міхася Андрасюка. У час пахвальных выступленняў паявілася прапанова, каб рэкамедаваць яе да нейкай прэстыжнай узнагароды. Гайнавяне звярталі ўвагу на дапрацаванае мастацкае афармленне кніжкі і талент пісьменніка. Адчувалася, што жыхары Гайнаўкі радуецца з’яўленню ў горадзе таленавітага чалавека.

— Кніжка Міхася Андрасюка вельмі добрая. Я ў кнізе шукала падабенствы да іншых беларускіх пісьменнікаў, але гэта проста Андрасюк, — сказала вядучая спатканне, бібліятэкар Наталля Герасімяк. — Мне здаецца, што многа ў кніжцы напі-

З’яўленне таленту

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Міхась Андрасюк выказаў сваю ўдзячнасць рэдактару кніжкі Галіне Тварановіч

санага з прыроды. Кожны пазнае, што месца падзей — Гайнаўка.

Хаця Міхась Андрасюк тлумачыў, што яго героі ўвасабляюць рысы характараў і менталітэт розных жыхароў горада, то хіба не ўсе гэтаму паверылі. Некаторых герояў апавяданняў і апісаных падзей бачылі ў гайнаўскай рэчаіснасці. Аўтар растлумачыў, што свядома пазбягаў

прозвішчаў і названняў вуліц, якія можна спаткаць у Гайнаўцы. Галіна Тварановіч пахваліла Міхася за спосаб прэзентацыі герояў.

— Цудоўна, што аўтар пазбег простых вопісаў і прадставіў рэчаіснасць так, што яна прамаўляе да кожнай асобы, здольнай успрымаць мастацкую літаратуру. Яго расказы належаць да катэгорыі твораў, якія

жывуць у прасторы, — заявіла Галіна Тварановіч. — Чытачу астаўма перадумаць, якія падзеі адбыліся ў сапраўднасці.

Міхась Андрасюк першы раз публічна надзеў акуляры і прачытаў напісаны на польскай мове расказ пра вызначанне дзяржаўнай мяжы паміж Польшчай і Беларуссю ў вёсцы Апака. Заявіў ён, што чарговая кніжка на беларускай мове будзе прысвечана жыццю і лёсам людзей, якія апынуліся паабалал гэтай мяжы і не маглі зразумець, чаму раздзялілі суседзяў і сваякоў.

Старшыня Беларускага літаратурнага аб’яднання „Белавежа” Ян Чыквін заявіў, што ў асобе Міхася Андрасюка бачыць таленавітага чалавека.

— Мы прысутнічаем пры нараджэнні пісьменніка. У якім напрамку пойдзе развіццё гэтага літаратурнага малакасоса — невядома. У мяне складаецца ўражанне, што ён у пошуках і адкрыты на ўсе напрамкі. Празаіку трэба набіраць вопыт. Каб стаць добрым пісьменнікам, мусіць ён вучыцца прафесіянальнаму рамяству. Міхась Андрасюк паказаў, што мастацкая літаратура, гэта для яго не забава, — сказаў Ян Чыквін.

Паколькі не ўсе сабраныя чыталі новую кніжку, Міхась Андрасюк перад канцом спаткання прачытаў першы расказ — „Шафа”. Можна некаторыя жыхары Гайнаўкі адчулі, што герой твора мае нешта супольнае з іх асобай?

Аляксей МАРОЗ

Вернісаж у латвійскай сталіцы

Нездарма кажуць, што восень — гэта час паэтаў і мастакоў. Рыгу выставамі асабліва не здзівіць і імпрэзамі не надта ўразіць, тым больш у гэтыя восеньскія дні. І ўсё ж такі будзем спадзявацца, што выстава беларускіх мастакоў, якая адчынілася ў Доме Рэйтэрна, стане адметнай старонкай у культурным жыцці латвійскай сталіцы.

Галоўная яе асаблівасць — нацыянальны каларыт. Удзельнікі выставы — адзінаццаць беларускіх мастакоў: Вячка Целеш, Васіль Малышчыц, Ганна Пейпіня, Ларыса Лойка, Алена Раманенка, Анатоль Ермаковіч, Георгій Насенка, Тамара Насенка, Алена Лаўрыновіч, Кацярына Вольская, Мікола Журовіч. Усе яны — сябры латвійскай суполкі аб’яднання мастакоў-беларусаў Балты „Маю гонар”, адзінай нацыянальнай супольнасці мастакоў у Латвіі, з часу заснавання і да сённяшніх дзён якой кіруе мастак Вячка Целеш, адзін з арганізатараў гэтага мерапрыемства.

З другога, іншага боку — выстава выклікала цікавасць не толькі беларусаў. Прыхільца да беларускага мастацтва прыйшлі рыжане самых розных нацыянальнасцей. А гэта яшчэ раз сведчыць: мастацтва сапраўды не ведае ні моўных, ні геаграфічных межаў, і беларускія мастакі ўносяць свой уклад у скарбонку еўрапейскай культуры. Сімвалічна і тое, што чарговая выстава аб’яднання ў Рызе зноў ладзілася ў Доме Рэйтэрна, адным са знакавых, „еўрапейскіх” месцаў латвійскай сталіцы.

Асаблівую душэўнасць імпрэзе надаў гурт беларускай песні „Сьвіта-

нак”. Самадзейныя артысты не толькі радалі гасцей сваімі песнямі, але шчодро дзяліліся сваёй энергіяй, удзячнасцю, жадаючы мастакам галоўнага — творчасці і натхнення.

У беларускіх вернісажаў ёсць такая адметная рыса — кожная выстава гэта абавязкова адкрыццё. На сёлетнім вернісажы рыжане маглі адкрыць для сябе і новыя працы сваіх землякоў, і новыя імёны.

Так, упершыню ўдзел у выставе аб’яднання брала маладая мастачка Алена Лаўрыновіч. Алена заканчвае магістратуру Латвійскай акадэміі мастацтваў, графічнае аддзяленне. Нягледзячы на малады ўзрост, Алена ўжо мае на сваім рахунку некалькі выставаў. Для свайго дэбюту ў якасці сябры аб’яднання беларускіх мастакоў Балты Алена Лаўрыновіч выбрала некалькі разнапланавых работ. Будзем спадзявацца, што ў маладой мастачкі, дзякуючы выставе, з’явіліся як сябры-калегі, так і прыхільнікі творчасці, і не толькі сярод землякоў.

А вось прозвішча Мікалая Журовіча аматары беларускага жывапісу адкрылі для сябе са спазненнем. Мастака ўжо няма сярод нас, але яго працы для экспазіцыі падрыхтавала дачка — Алена Раманенка, сябра аб’яднання, якая бярэ актыўны ўдзел у рабоце згуртавання. Не стала выключэннем і сёлетняя выстава.

Мастачка Кацярына Вольская цяпер ужо ўдзельнічала ў выставе як былая рыжанка. Спадзяемся, што і ў Швецыі, дзе цяпер жыве Кацярына, ёй будзе так хораша працаваць, і малючы шведскія фіёрды, не забудзецца яна і пра родныя краявіды.

А пачынаецца экспазіцыя з партрэта, у якога вельмі не проста лёс. Вядома, у кожнай карціне ёсць і свой лёс, і свая гісторыя. І ўсё ж такі ў партрэта Ларысы Геніюш яна асабліва адметная. І з’яўленне вобраза славутай паэтки ў творчасці мастака Вячки Целеша справа невыпадковая.

Больш трыццаці гадоў назад, тады яшчэ студэнт Латвійскай акадэміі мастацтваў, Вячка Целеш знаходзіўся на летняй практыцы ў сябе дома, на бацькаўшчыне, на Ваўкавышчыне. Падарожнічаў па наваколлю, маляваў родныя краявіды. І некалькі гадоў таму сябра Міхась Вераціла — паэт, краязнаўца, гісторык прапанаваў з’ездзіць у Зэльву. Прапанаваў з нагоды. Менавіта ў Зэльве, сваім родным гарадку, пасля вяртання на Беларусь з Чэхіі пасялілася Ларыса Геніюш.

Вось так будучы рыжскі мастак стаў госцем славутай паэтки. Узрушаны і сустрэчай, і знаёмствам з Ларысай Геніюш, якая ўжо пры жыцці стала легендай, мастак не мог не ўзяцца за аловак.

Але Вячка ніяк не мог уявіць, што праца над партрэтам паэтки расцягнецца на гады, ды што там на гады, на дзесяцігоддзі. І нават на выставу аб’яднання ў Чэхіі (яна адбылася ў гэтым годзе, у Празе, падчас першага з’езду беларусаў Еўропы) мастак павёз не гэты партрэт, выкананы аловам, а партрэт-малюнак. Вельмі ж хацелася, каб спадарыня Ларыса пабывала ў мясцінах, якія сталі ёй не чужымі, да таго ж і нагода такая — з’езд беларусаў. Але спяшацца з завяршэннем жывапіснага палатна Вячка Міхайлавіч не стаў. Вырасць павесці той самы малюнак з прыроды,

які захаваў і дух, і энергетыку зэльвенскай паэтки, каб зноў Ларыса Геніюш наведла Прагу, пабывала там са сваімі, сярод сваіх...

Гэтай восенню Вячка Целеш завершыў працу над другім партрэтам Ларысы Геніюш. Вось такой прыветнай і крыху засяроджанай, у Зэльве, на ганачку, на якім яна сядзела і чытала свае вершы мастаку, убачыў мастак паэтку (за плячыма самыя звычайныя вясковыя кветкі — мальвы, якія растуць ледзь не ля кожнай хаты; а можа і сапраўды былі яны бела-чырвона-белымі). І падзяліўся сваім позіркам, і сваёй памяццю з намі. І першымі, хто ўбачыў партрэт нашай славутай зямлячкі, на чый першы прысуд вынес мастак сваю працу — сталі рыжане, наведвальнікі гэтай восеньскай выставы беларускіх мастакоў.

„Хто глядзіць на карціну, той перш за ўсё імкнецца ўбачыць яе дух”, — пісаў старажытны кітайскі жывапісец Ван Вей у сваім трактате „Таямніцы жывапісу”. Вельмі спадзяемся, што рыжане і госці сталіцы, якія наведваюць выставу аб’яднання „Маю гонар”, адчуваюць дух гэтых беларускіх мастакоў. І не толькі зрокам, але і сэрцам дакранаюцца да яго.

Таццяна КАСУХА (Рыга)

(Ганарар за гэты матэрыял аўтар перадае на рэдакцыйныя мэты)

Аб’яднанне „Маю гонар” гурту мастакоў-беларусаў Балтыйскага рэгіёна. Магчыма, і сярод мастакоў Польшчы знойдзецца жадаючы далучыцца да гэтай беларускай творчай супольнасці. Пішыце: Vjaska Celess, Skujenes 9-16, Riga LV-1055, Latvija. Тэлефануйце: +3719108716.

